www.edcbmj.ir e-ISSN: 2345-5284

Education Strategies in Medical Sciences (ESMS)

Journal homepage: www.edcbmj.ir/en e-ISSN: 2345-5284

Baqiyatallah University of Medical Sciences

Mechanisms for developing educational justice based on the Fundamental Transformation of Education Document

Ali Zeynali [1], Ghaffar Tari [2*], Houshang Taghizadeh [3]

[1] Department of Public Administration, Aras International Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.
[2] Department of Management, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran.
[3] Department of Management, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

**Corresponding author: Ghaffar Tari, Department of Management, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran.*
E-mail: ghaffartari@iau.ir

Article Info

Keywords: *Justice, Educational Justice, Fundamental Change Document, Education*

Abstract

Introduction: Educational justice is one of the most basic aspects of justice in society. It transforms all fields of higher education and provides the basis for the emergence of talents and capabilities at the level of society. Based on this, the present research was conducted with the aim of identifying the mechanisms of the development of educational justice based on the document of the fundamental transformation of education.

Methods: From the point of view of the objective, the current research is applied and has a qualitative approach, in the form of an interpretative paradigm. Thematic analysis strategy was used to analyze the obtained data. The research population, the statistical population of the current research included 15 university experts, education managers, and school managers who were selected purposefully based on theoretical saturation. The data collection tool was semi-structured interviews. were used to validate the research model, two strategies of external review and pluralism.

Results: The findings of the research showed that five main themes, fifteen organizing themes and seventy-four basic themes are effective on the development of educational justice based on the document of fundamental transformation of education.

Conclusion: The development of educational justice in the document of the fundamental transformation of education based on the results obtained has five themes of appropriate distribution of equipment and resources (physical equipment, allocation and educational equipment, distribution of high-quality and skilled human resources, financial resources); Transparency in performance (clarity of information, accuracy of information); Empowering teachers (employee/teacher motivation, effectiveness, teacher training); Professionalism of teachers (individual characteristics, variety of skills, communication skills of teachers); Fair behavior in the classroom (perception of justice by students, equality).

Copyright © 2020, Education Strategies in Medical Sciences (ESMS). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۷، شماره ۵، ۱۴۰۳
صفحات: ۱۰۰-۸۹

سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی بر اساس سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش

علی زینالی [۱]، غفار تاری [۲]*، هوشنگ تقی‌زاده [۳]

[۱] گروه مدیریت دولتی، واحد بین‌المللی ارس، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران
[۲] گروه مدیریت، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران
[۳] گروه مدیریت، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

* نویسنده مسوول: غفار تاری، گروه مدیریت، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران
ایمیل: ghaffartari@iau.ir

چکیده

مقدمه: عدالت آموزشی یکی از اساسی‌ترین جنبه‌های عدالت در سطح جامعه است که همه حوزه‌های آموزشی بالاتر را دچار تحول کرده و زمینه بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطح جامعه فراهم می‌کند. بر این اساس پژوهش حاضر باهدف شناسایی سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش انجام شد.

روش‌ها: پژوهش حاضر از منظر هدف، کاربردی و دارای رویکرد کیفی، در قالب پارادایم تفسیری است. برای تحلیل داده‌های به دست آمده، از راهبرد تحلیل مضمون استفاده شده است. جامعه پژوهش، جامعه آماری تحقیق حاضر نیز شامل ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و مدیران آموزش‌وپرورش و مدیران مدارس بود که به‌صورت هدفمند مبتنی بر اشباع نظری انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود. برای اعتبارسنجی مدل پژوهش از دو راهبرد بازبینی خارجی و تکثرگرایی استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که پنج مضمون اصلی و پانزده مضمون سازمان دهنده و هفتادوچهار مضمون پایه بر توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش مؤثر است.

نتیجه‌گیری: توسعه عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش بر اساس نتایج به دست آمده دارای پنج مضمون توزیع مناسب تجهیزات و منابع(تجهیزات فیزیکی، تخصیص و تجهیزات آموزشی، توزیع منابع انسانی باکیفیت و ماهر، منابع مالی)؛ شفافیت در عملکرد(وضوح اطلاعات، صحت اطلاعات)؛ توانمندسازی معلمان(انگیزش کارکنان/معلمان، مؤثر بودن، آموزش معلمان)؛ حرفه‌ای گرایی معلمان(ویژگی‌های فردی، تنوع مهارت، مهارت ارتباطی معلمان)؛ رفتار عادلانه در کلاس(ادراک عدالت از سوی دانش‌آموزان، برابری) است.

واژگان کلیدی: عدالت، عدالت آموزشی، سند تحول بنیادین، آموزش‌وپرورش

مقدمه

آموزش به‌عنوان رکن ترقی و پیشرفت هر کشوری محسوب می‌شود [1] و وسیله‌ای جهت ارتقای کیفیت زندگی آحاد مردم یک جامعه یاد می‌شود. در تمام جوامع بشری، نگرانی اولیه و مهم دولت‌ها، افزایش دسترسی به تعلیم و تربیت مناسب و برابر تمام گروه‌ها، نژادها و جنسیت است [2]. عدالت از حیاتی‌ترین عامل نهادهای اجتماعی است که آموزش‌وپرورش نیز بخشی از آن‌ها در جامعه است [3] و یکی از ویژگی‌های کلیدی جوامع مدرن است [4]. عدالت آموزشی به‌عنوان یک چشم‌انداز جهانی و مشترک در جهان تبدیل شده است، به‌طوری‌که تضمین آموزش باکیفیت فراگیر و عادلانه و ارتقای فرصت‌های یادگیری برای همه، به‌عنوان یکی از اهداف سازمان ملل برای توسعه پایدار در سال ۲۰۳۰ تعریف شده است [5]. عدالت آموزشی[1] بسیار پیچیده بوده و شامل عدالت در منابع یا درون داد (حامیان مالی، مالیات و ...)، عدالت در فرایند (تجربه مدارس، برنامه، محتوا، دسترسی و ..) و عدالت در پیامد(یادگیری کسب‌شده، تأثیر بر زندگی آینده و ..) می‌باشد [6]. ازاین‌رو نیازمند سازوکارهایی است که دستیابی به اهداف عدالت آموزشی را محقق سازد [7]. آموزش یک حق اساسی و جزء حیاتی توسعه انسانی است و آموزش‌وپرورش مهم‌ترین ثروتی است که در جامعه توزیع‌شده و به مدد آن، مردم توانسته‌اند مشکلات خود را تحلیل کنند و استعدادهای خود را پرورش دهند[8] و قانون اساسی جمهور اسلامی ایران، دولت را به‌عنوان مجری بسط و گسترش عدالت آموزشی برای آحاد جامعه تا پایان دوره متوسطه جزئی معرفی کرده است [9]. ازاین‌رو، رشد و توسعه آن نیازمند مداخله دولت می‌باشد، مداخلات دولت‌ها با استفاده از خط‌مشی‌ها[2] صورت می‌گیرد و اجرای خط‌مشی‌ها نیازمند ابزارهای خط‌مشی[3] می‌باشد که سازوکارهای خاصی هستند که برای پیاده ساختن خط‌مشی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد [10]. سازوکارها، شیوه ملموسی است که ابزارها را می‌توان به حالت عملیاتی در آورد [11]. دولت‌ها تکیه بر سازوکارهایی دارند که آن‌ها را قادر می‌سازد در جهت اهداف تعیین‌شده از آن‌ها استفاده کنند [12]. بر این اساس یکی از مهم‌ترین وظایف دولت گسترش و تأمین همه‌جانبه عدالت آموزشی و تربیتی است که در بند سوم اهداف کلان سند تحول بنیادین نظام آموزش‌وپرورش مطرح شده است و دستیابی به اهداف آن، موضوعی اساسی در نظام تعلیم و تربیت کشور و از نظر خط‌مشی گذاران دارای اهمیت زیادی است. نابرابری آموزشی یک موضع مهم در کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه است که موجب نابرابری‌های اجتماعی شده و عدالت آموزشی یک از مباحث مهم در کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه است [13] و در کشور ما نیز عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش یکی از راهبردهای اصلی، بسط و گسترش عدالت آموزشی است به‌طوری‌که تمام دانش‌آموزان بدون هیچ‌گونه تبعیضی از خدمات آموزشی یکسان و مناسب و متناسب برخوردار شوند و اجرای آن برای دولت‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا عدم عدالت یا عدم توازن آن موجب شکاف طبقاتی، نارضایتی و با بهنجاری در جامعه را همراه خواهد داشت [14].بر این اساس، مبتنی بر سند تحول آموزش‌وپرورش، سیاست‌های کلی عدالت آموزشی از بعد کمی و کیفی دربرگیرنده آموزش‌وپرورش رایگان و همگانی، ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی در تحقق عدالت اجتماعی و رفع فقر، آموزش اجباری تا پایان دوره متوسطه؛ تغذیه و بهداشت دانش‌آموزان، ایجاد و گسترش اماکن و فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی، گسترش ندار شبانه‌روزی، رسانه‌ای و از راه دور، آموزش دختران و زنان؛ جذب و نگهداری نیروی انسانی مورد نیاز مناطق کمتر توسعه‌یافته در کشور، ساماندهی و به‌کارگیری بهینه و اثربخش منابع انسانی و توزیع عادلانه آن در سراسر کشور، تأکید بر فرصت‌های آموزشی متنوع و باکیفیت در مناطق محروم روستاها، حاشیه شهرها، عشایر کوچ‌نشین [15]. با آن حال، علی‌رغم تدوین سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش، آنچه شاهد هستیم، عدم دسترسی به امکانات و فرصت‌های آموزش برابر، نرخ حضور و کسب مهارت پایه، کیفیت آموزش در مناطق محروم و کمتر برخوردار، کیفیت معلمین و تراکم کلاس که نشان‌دهنده تضاد بین سند تحول بنیادین و خط‌مشی‌های عملی است[16]. بنابراین، تحول بنیادی در نظام‌های آموزشی نیازمند طرح نظریه‌ای از عدالت است که در عین توانایی برطرف کردن نیازهای مادی زندگی، به نیازهای معنوی انسان نیز پاسخ گوید. ازاین‌رو، دستیابی به اهداف عدالت آموزشی در سند تحول بنیادین در نظام آموزش‌وپرورش، موضوعی اساسی در نظام تعلیم و تربیت کشور و از نظر برنامه‌ریزی دارای اهمیت زیادی است که در هنگام تدوین سند تحولی کشور، نسبت به چگونگی دستیابی به عدالت آموزشی اشاره نشده است و به سازوکارهای آن اشاره نشده است. بنابراین پژوهش حاضر باهدف شناسایی سازوکارهای عدالت آموزشی به دنبال پاسخ به سؤال زیر است:

سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش کدام‌اند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

[1] . Educational Justice

[2] . Policy

[3] . Policy Instruments

عدالت‌خواهی از دیرباز به‌عنوان یک خواسته اساسی همیشه مورد توجه بشر بوده است به‌خصوص عدالت و تحقق آن در آموزش همواره یکی از اصلی‌ترین شعارهای هر جامعه بوده و از آن به‌عنوان مهم‌ترین جلوه عدالت در جامعه یادکردند زیرا که عدالت آموزشی به سبب تأثیرات مستقیمی که بر سایر حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، و... دارد [17] و عدالت آموزشی به‌عنوان یک چشم‌انداز جهانی و مشترک در جهان تبدیل شده است [5].
عدالت آموزشی از مفاهیمی است که واقعیتی به نام میزان دسترسی دانش‌آموزان، طبقات، جنسیت‌ها، نژادها، فرهنگ‌ها و مناطق متفاوت را به تحصیل تعریف می‌کنند [18]. یمنی[1] و همکاران سازوکارهای عدالت آموزشی را شامل آموزش عادلانه (برنامه درسی کارآمد، توسعه یادگیرنده، رفتار عادلانه مربیان، ارزیابی منصفانه و محیط عادلانه)؛ پژوهش عادلانه (توانایی نظارت بر پژوهش و تأمین بودجه پژوهشی) و مدیریت عادلانه منابع (توزیع عادلانه امکانات و توزیع عادلانه منابع مالی) بیان کرده است [19]. برای این امر، دولت‌ها قصد و نیت خود را با انتخاب سازوکارهایی آن را به فعلیت تبدیل کنند [20].
اما پژوهش‌هایی در زمینه عدالت آموزشی انجام شده است که، سیل سپور، پژوهشی با عنوان راهکارهای نوین برای تحقق عدالت آموزشی در محیط کلاس انجام دادند، یافته‌هایی پژوهش نشان داد که اگر عدالت آموزشی در محیط‌های یاددهی–یادگیری برقرار باشد؛ انصاف و برابری در آموزش و امکانات، دسترسی به محیط‌های آموزشی، انگیزه و امید به تحصیل بیشتر می‌شود [21]؛ قریشی خوراسگانی و همکاران، پژوهشی با عنوان بررسی

روش‌شناسی پژوهش

هدف تحقیق حاضر تدوین سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش است. بر این اساس پژوهش حاضر از منظر جهت‌گیری پژوهش توسعه‌ای است و برای گردآوری داده‌ها از رویکرد کیفی استفاده‌شده و برای تحلیل آن‌ها از روش تحلیل مضمون استقرایی استفاده شده است. روش گردآوری داده‌ها، استفاده از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود. در آغاز مصاحبه، به مصاحبه‌شوندگان بیان شد که هدف از این پژوهش سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش است. سپس تعریف کلی از عدالت آموزشی و سند تحول آموزشی و پرورش و همچنین اهمیت و ضرورت انجام پژوهش ارائه گردید. سؤالات مصاحبه بیشتر حول عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش متمرکز بود. از مصاحبه‌شوندگان درخواست شد تا دیدگاه‌ها و نظرات خود را در این خصوص بیان کنند. برخی مواقع نیز سؤالاتی

وضعیت عدالت آموزشی در مدارس دولتی شهر تهران به این نتیجه رسیدند که عدالت توزیعی از سه بعد امکانات آموزشی، امکانات کمک آموزشی و تجهیزات فیزیکی تشکیل شده است [22]؛ چنگ[2] در پژوهشی با عنوان عدالت آموزشی: سنگ بنای جامعه مدرن نشان دادند که عدالت آموزشی، یکی از ویژگی‌های کلیدی جامعه مدرن شده، به‌کارگیری ارزش‌های اساسی فرهنگ مدرن در آموزش است، مانند آزادی، برابری، عدالت و حقوق بشر. همچنین محصول نوسازی آموزش‌وپرورش و همچنین یک عنصر ضروری از آموزش عصر جدید است [4] گایرین و تینوری[3]، پژوهشی با عنوان رهبران آموزشی به‌عنوان مروج عدالت اجتماعی در مدارس اسپانیا انجام دادند. نتایج نشان می‌دهد که با توجه به پیچیدگی و تنوع فزاینده در زمینه مدرسه، رهبری برای عدالت اجتماعی بیش از هر زمان دیگری مورد نیاز است. آن‌ها همچنین تأکید می‌کنند که عدالت اجتماعی با رهبری دموکراتیک‌تر، توزیع‌شده و تحول‌آفرین مدرسه مرتبط است [23]. کازارس و کالونیا[4] در پژوهش خود با عنوان درک و ترویج عدالت اجتماعی در آموزش‌وپرورش بیان کردند که سنت‌های تفکر فلسفی در مطالعه عدالت اجتماعی و بررسی چگونگی کاربرد این سنت‌ها برای درک و ترویج عدالت در آموزش است. مروری انتقادی بر نظریه عدالت کالاهای اولیه، تمرکز عدالت بر توانایی‌های انسانی، رویکرد حقوق بشر و دیدگاه عدالت معرفتی انجام می‌شود. در نهایت، بحثی در مورد سیاست‌های آموزشی در زمینه‌های اضطراری ارائه شده است [24].

در خصوص ویژگی‌های خاص بیان شد تا مصاحبه‌شوندگان توضیحات بیشتر و جزئی‌تری را بیان کنند. مدت زمان مصاحبه از ۵۰ دقیقه تا ۹۰ دقیقه متغیر بود. جمع‌آوری داده‌ها تا زمان اشباع شدن داده‌ها ادامه یافت. بدین ترتیب مصاحبه‌های انجام‌شده جدید، هیچ دیدگاه نظری نو یا خصوصیات دسته‌های اصلی نظری را ایجاد نکرد. یادداشت‌ها و مضامین به دست آمده در طول فرایند مصاحبه ثبت شدند، که به‌عنوان پایه‌ای برای تحلیل مضمون مصاحبه‌های انجام‌شده، مورد استفاده قرار گرفت. در پژوهش حاضر با مصاحبه از تعداد ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی و مدیران آموزش‌وپرورش و مدیران مدارس داده‌ها گردآوری شد، روش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند بود. نمونه‌گیری با تمرکز بر خبرگان دانشگاهی و مدیران آموزش‌وپرورش و مدیران مدارس بود که اطلاعات مناسبی از عدالت آموزشی و سند تحول بنیادین و اجرای آن داشتند، انجام شد تا داده‌های غنی و دست اولی ارائه شود که

[1] . Yamani
[2] . Cheng
[3] . Gairín & Tintoré
[4] . Cazarez & Carolina

در جدول شماره ۱، به تخصص، تحصیلات و زمینه شغلی اشاره شده است.

جدول ۱: فهرست مصاحبه‌شوندگان به تفکیک تحصیلات و تخصص

ردیف	تخصص	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	تعداد
۱	مدیر مدرسه	کارشناسی ارشد	مدیریت دولتی	۴
۲	مدیر مدرسه	دکتری	مدیریت آموزشی	۳
۳	مدیر آموزش‌وپرورش	کارشناسی ارشد	مدیریت آموزشی	۲
۴	مدیر آموزش‌وپرورش	دکتری	مدیریت آموزشی	۳
۵	اساتید دانشگاه	دکتری	مدیریت آموزشی	۳
	جمع کل			۱۵

پس از اتمام مصاحبه‌ها، محتوای و مفاهیم آن‌ها مورد تحلیل قرار گرفت. بر این اساس، درک مصاحبه‌شوندگان از توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش، از کدگذاری اولیه و کدگذاری ثانویه استفاده شد. هر مصاحبه به‌صورت کامل مورد تحلیل قرار گرفت. پژوهشگران با خواندن و غوطه‌ور شدن در داده‌ها و مطالعه چند باره متن مصاحبه، کلیه واحدهای معنادار را استخراج کردند و به‌صورت مجزا برای هر مشارکت‌کننده، مضامین پایه استخراج شد. در مرحله دوم پژوهش، مضامینی که معرف بخش‌های گوناگون از متن باشد، ثبت گردید. در مرحله سوم، عمل خوشه‌بندی مقوله‌ها که همان تم‌های سازمان دهنده و فراگیر بود، انجام که شامل بازخوانی دقیق مصاحبه‌ها و برداشت مشترک از متن مصاحبه‌ها که دربرگیرنده تداعی‌ها و مفاهیم بود انجام شد. در نهایت، با غوطه‌وری در داده‌ها و کنار هم قرار دادن جداول، مقایسه مداوم و شناسایی مشابهت‌ها، تم‌های سازمان دهنده و فراگیر به همراه عدالت آموزشی یکی از زیربنایی‌ترین ابعاد عدالت در جامعه است که می‌تواند، همه حوزه‌های آموزشی بالاتر را دچار تحول کند و زمینه بروز استعدادها و توانمندی‌ها را در سطح کلان فراهم آورد. ازاین‌رو با استفاده از تحلیل مضمون سازوکارهای توسعه عدالت کدهای استخراج‌شده در یک جدول قرار گرفت. در این مرحله، با تجمیع مفاهیم مشترک با استفاده از مطالبی که مصاحبه‌شوندگان عنوان کرده‌اند، چارچوبی جامع به دست آمد که نشان‌دهنده سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش می‌باشد. به‌منظور اعتبارسنجی از دو راهبرد بازبینی خارجی (انجام مصاحبه با افرادی به‌جز افراد تعیین‌شده برای مصاحبه به‌منظور تحلیل و بررسی فرایند پژوهش، خروجی پژوهش و میزان دقت آن) و تکثرگرایی(مصاحبه با افرادی که در سطوح مختلف سازمان با مسئولیت‌های متفاوت هستند) استفاده کردند. همچنین برای بررسی پایایی پژوهش، از روش پایایی باز آزمون با ضریب پایایی ۸۷ به دست آمد، با توجه به اینکه بیشتر از ۶۰ درصد است، نشان‌دهنده قابل‌قبول بودن آن است.

یافته‌ها

آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش با استفاده از مصاحبه‌ها انجام‌شده و استخراج ۸۹ گزاره اولیه، در پنج مضمون فراگیر و پانزده مضمون سازمان دهنده و هفتادوچهار مضمون پایه در قالب جدول‌های ۲ تا ۶ نشان داده شده است.

جدول ۲: مضامین توزیع مناسب تجهیزات و منابع در توسعه عدالت آموزشی[یافته‌های پژوهش]

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
توزیع مناسب تجهیزات و منابع	تجهیزات فیزیکی	نسبت دانش‌آموز به فضا یا تراکم کلاس توزیع منابع و امکانات برای گروه‌های هدف تهیه ساختمان مناسب تشکیل کلاس‌هایی با تجهیزات آموزشی و به‌روز

	تخصیص و تجهیزات آموزشی	تهیه تجهیزات مطلوب سخت‌افزاری و نرم‌افزاری برای دانش‌آموزان تهیه تجهیزات و مواد آموزشی توزیع منابع به شکل عادلانه توزیع امکانات کمک آموزشی برای همه دانش‌آموزان کاهش فاصله تجهیزات آموزشی بین شهرها و روستاها
	توزیع منابع انسانی باکیفیت و ماهر	تخصص منابع انسانی به مخاطبان هدف نسبت دانش‌آموز به معلم توزیع معلمان توانمند در سطح کشور توزیع عادلانه و مناسب مدیران توانا
	منابع مالی	توزیع مناسب بودجه ارتقاء سرانه مالی آموزش افزایش سرانه دانش‌آموزان مناطق محروم تمرکز بودجه بر نیازهای جمعیت دانش‌آموزی تغییر نگاه به بودجه نظام تعلیم و تربیت تعادل بین بودجه آموزش‌وپرورش و آموزش عادلی تأمین منابع کافی برای آموزش‌وپرورش تعیین مالیات آموزش‌وپرورش برای درآمدها یا کالاهای خاص

توزیع عادلانه و مدیریت منابع، زمینه‌ساز توسعه عدالت آموزشی است. عدالت آموزشی در سایه عدالت توزیع منابع عاید می‌شود توزیع برابر منابع آموزشی، یکی از عوامل بسیار مهم در حوزه برنامه‌ریزی آموزشی است که نقش مهم در گسترش عدالت آموزشی و توسعه عدالت اجتماعی دارد [25]. پیشران عدالت آموزشی، فضای فیزیکی است و اگر مدرسه و فضای آموزشی وجود نداشته باشد، آموزش به‌سختی اتفاق می‌افتد. ساماندهی نیروی انسانی در آموزش‌وپرورش مؤثر بوده و بستر ایجاد عدالت آموزشی را بیش‌ازپیش فراهم کرده است. معلم، محوری‌ترین و اساسی‌ترین عنصر در فرایند آموزش است و معلم نیز در محیط استاندارد، ایمن و دارای ویژگی‌های خاص می‌تواند به تعلیم و تربیت بپردازد که این محیط را باید فراهم کنیم. همچنین یکی از راهکارهای اجرای عدالت آموزشی تغییر نگرش به بودجه نظام آموزشی مدرسه است. نباید آموزش‌وپرورش را مانند دستگاه‌های اجرایی دیگر بدانیم و به دنبال کاهش بودجه و افراد مشغول در آن باشیم. آموزش‌وپرورش مهم‌ترین سازمان هر کشور برای تربیت مردم است. برای افزایش کیفیت خدمات آموزشی باید هزینه سرانه را افزایش داد و کلاس‌هایی با تجهیزات آموزشی به‌روز و مناسب تشکیل داد. توزیع امکانات در مناطق محروم باید عادلانه باشد و شایسته نیست دانش‌آموزانی در مدارسی با آخرین فناوری روز آموزشی دنیا درس بخوانند و گروهی در کلاس‌های کپری نمناک یا در مدارس خشتی و گلی یا چادری حاضر شوند. پس فضا و تجهیزات مناسب بدیهی‌ترین فرصت برای اجرای عدالت آموزشی است به همین دلیل کمترین کار در اختیار گذاشتن اینترنت رایگان برای این گروه می‌باشد.

جدول ۳: مضامین شفافیت در عملکرد در توسعه عدالت آموزشی[یافته‌های پژوهش]

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
شفافیت در عملکرد	وضوح اطلاعات	آگاه کردن برنامه‌ریزان نسبت به اهمیت فرصت‌های آموزشی تطبیق امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری با جمعیت دهک‌های گوناگون تعیین استانداردهای کیفی برای مدارس دولتی آمایش علمی و دقیق امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری

	صحت اطلاعات	ثبت اطلاعات مدیریتی طراحی و سنجش شاخص‌های عدالت آموزشی تدوین شاخص‌های عملکرد و سنجش شاخص‌ها آگاهی از نتایج عدالت آموزشی ثبت مشخصات بودجه‌ای پیوند دادن شاخص‌ها و معیارهای تحقق عدالت آموزشی با منابع و ردیف‌های اعتباری چابکی سازمانی در آموزش‌وپرورش طراحی مدل کیفیت‌بخشی به مدارس دولتی

در دنیای پیچیده و پویای کنونی، سازمان‌ها برای حفظ بقا به‌طور پیوسته عملکرد خود را بررسی می‌کنند و بهبود می‌بخشند، یکی از قابلیت‌های مهمی که بر عدالت آموزشی تأثیر دارد، شفافیت در عملکرد است. مفهوم شفافیت بر قابلیت دسترسی به اطلاعات دلالت دارد و به معنای امکان نگاه کردن به درون یک‌چیز است [26]. شفافیت یک سازه تک‌بعدی نیست. این مفهوم ترکیبی از ویژگی‌هایی همچون، وضوح اطلاعات و صحت اطلاعات است. وضوح اطلاعات به‌عنوان یکی از مشخصه‌های عملکردی و سازوکاری برای توازن قدرت بین برنامه‌ریزی و عمل مورد توجه است [27]. شفافیت در فعالیت‌ها و فرایند تصمیم‌گیری‌های دستگاه‌های دولتی می‌تواند دستگاه آموزش‌وپرورش به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین و همگانی‌ترین نهادهای اجتماعی، چیزی جزء یک نظام کلان تصمیم‌گیرنده، برنامه‌ریز و مجری است که مجموع تلاش خود را به رشد و تعالی انسان‌ها معطوف می‌سازد. شفافیت در عدالت آموزشی بیانگر آشکار بودن مبانی تصمیم‌گیری و سازوکارهای حاکم بر عملکرد آن است. ازاین‌رو، مبتنی بر سند تحول بنیادین، تحقق اهداف این سند، نیازمند وضوح و صحت اطلاعات است که در آن نحوه رسیدن به اهداف، منابع و امکانات لازم، تقسیم‌کار در سطح ملی و الزامات در این مسیر شفاف و دقیق مشخص‌شده باشد.

جدول ۴: مضامین توانمندسازی معلمان در توسعه عدالت آموزشی[یافته‌های پژوهش]

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
توانمندسازی معلمان	انگیزش کارکنان/معلمان	بهبود انگیزه معلمان ایجاد انگیزه در معلمان برای خدمت در مناطق محروم توزیع مناسب موقعیت‌های شغلی ارائه مزایای غیر نقدی به معلمان
	مؤثر بودن	اولویت دادن به تربیت نیروی انسانی ماهر تعلیم و تربیت نیروی انسانی بهبود کیفیت معلمان گزینش و جذب معلمان مناسب در آموزش‌وپرورش
	آموزش معلمان	آموزش ضمن خدمت معلمان تسهیم دانش بین معلمان تقویت گروه‌های آموزشی در آموزش‌وپرورش آموزشی کوتاه‌مدت و بلندمدت (توجیهی، بازآموزی، جبرانی و دانش و مهارت افزایی)؛

بهسازی و تحول در برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، مالی و اداری و همچنین ارتقای اثربخشی و کارایی ر نظام تعلیم و تربیت، نیازمند توانمندسازی معلمان است [28]، توانمندسازی معلمان نیز یکی از ابزارهایی است که دستیابی به عدالت آموزشی را از اهداف سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش حیاتی را میسر می‌سازد. معلمان از عوامل اصلی نظام آموزشی به شمار می‌روند و توانمندی آنان بر عملکرد نظام آموزشی تأثیر مستقیم دارد. توانمندسازی معلمان اغلب به‌عنوان سنگ زیربنای همه تلاش‌های آموزشی شناخته می‌شود [29]، برای ایجاد تغییرات

سازمان در جهت دستیابی به هدف سند بنیادین تحول باید تمام معلمان به‌عنوان مسئولیت شغلی توانمند باشند. انگیزه پایه و اساس رفتار انسان است و می‌توان آن را نیرویی بیان کرده که انسان به اهداف تعیین‌شده هدایت کرد. مؤثر بودن نیز حاکی از دخالت افراد در اهداف تعیین‌شده است، با این کار افراد خود را به‌عنوان بخشی از سازمان قلمداد کرده و در جهت اهداف آن تلاش خواهند کرد. آموزش معلمان نیز یکی از پایه‌های اساسی در ساختار آموزشی هر جامعه است و تأثیر مستقیم بر کیفیت آموزش و یادگیری دانش‌آموزان دارد. آموزش معلمان به معنای پویایی داشتن است. این فرآیند نه‌تنها به معلمان این امکان را می‌دهد که با تغییرات روزافزون در فناوری، علوم تربیتی، و فرهنگ جامعه هماهنگ شوند بلکه ایشان را برای ارائه بهترین تجربه‌آموزشی به دانش‌آموزان آماده می‌کند تا گام مهمی برای عدالت آموزشی برداشته شود. تربیت‌معلمان توانمند و متعهد که بتوانند با خلاقیت و ابتکار زمینه تعلیم و تربیت عادلانه را فراهم کنند، از الزامات اساسی و مهمی است که برنامه‌ریزان باید به آن به‌طورجدی توجه کنند. در سند تحول بنیادین هم که نقشه راه آموزش‌وپرورش محسوب می‌شود، معلم به‌عنوان مربی معرفی شده است که نقش مرجعیت علمی دارد.

جدول ۵: مضامین توانمندسازی معلمان در توسعه عدالت آموزشی[یافته‌های پژوهش]

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
حرفه‌ای گرایی معلمان	ویژگی‌های فردی	سلامت جسمی و روحی؛ اشتیاق و انگیزه کاری؛ صلاحیت‌های حرفه‌ای و شایستگی‌های عمومی برای تعلیم و تربیت؛ آمادگی معلم برای حضور در کلاس خلاقیت معلمان
	تنوع مهارت	سواد علمی و فناورانه (کفایت علمی و فناورانه)؛ تدریس مناسب(توضیح‌دهنده، مشارکت دهنده و توانمند ساز) بهبود برنامه‌های آموزشی به‌روزآوری متون و روش‌های آموزشی آموزش باکیفیت توسط معلمان خود راهبری، خودارزیابی و خود کنترلی افزایش کیفیت یادگیری در کلاس نشاط‌انگیز بودن کلاس درس
	مهارت ارتباطی معلمان	مدیریت زمان کلاس تعامل معلم با دانش‌آموزان، والدین و همکاران صحبت معلمان با دانش‌آموزان

حرفه‌ای گرایی معلمان به‌عنوان ابزاری برای اجرای عدالت آموزشی است. معلمان در صوت حرفه‌ای شدن، به‌صورت حرفه‌ای، مسئول و پاسخگو هستند و به‌مثابه افراد حرفه‌ای باهم کار می‌کنند، از همدیگر یاد می‌گیرند، استانداردهای واضح و روش، تدوین می‌کنند، مسائل و مشکلات را حل کنند [30]. برای این امر، نیازمند ویژگی‌های فردی معلمان، تنوع مهارت و مهارت ارتباطی معلمان است. معلمانی که از توانایی جسمانی، روانی مناسبی برخوردار بوده و ارتباطات، عنصر کلیدی در کلاس درس است. تنوع مهارت نیز اشاره به ظرفیت‌های توسعه‌یافته که یادگیری یا کسب دانش سریع‌تر را تسهیل می‌کند. مهارت‌ها، توانایی پیاده کردن علم در عمل است و توسعه آن بهبود کیفیت عملکرد را به دنبال دارد [31]. مهارت‌های ارتباطی نیز دربرگیرنده رفتارهایی است که فرد در ارتباط با دیگران یاد گرفته و موجب شناخت، آگاه شدن از احساسات خود و دیگان و از سوی دیگر موجب خود شکوفایی و سازگاری مؤثر با مشکلات و بهبود ارتباط آنان می‌گردد [32].

برقراری ارتباط بین معلم و دانش‌آموز درصورتی‌که مؤثر و موفق باشد، بر موفقیت دانش‌آموزان در زندگی تحصیلی و همچنین بر

موفقیت شغلی خود معلم تأثیر می‌گذارد. در مدرسه به‌عنوان یک‌خرده نظام اجتماعی و برای مدیریت کلاس، ابتدا یک ارتباط مؤثر و مناسب باید بین معلم و دانش‌آموز برقرار باشد و برای بر قراری این ارتباط، مهارت‌هایی برای معلم مورد نیاز است.

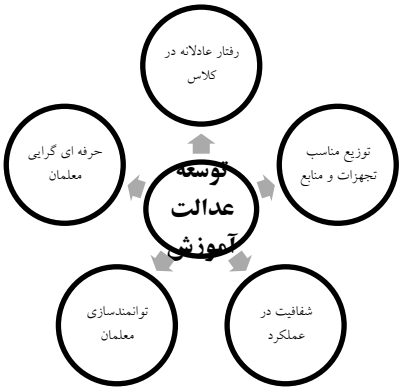
برای تحقق اهداف سند تحول بنیادین، نقش معلم به‌عنوان هدایت‌کننده و اسوه‌ای امین و بصیر در فرآیند تعلیم و تربیت و مؤثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی است و حرفه‌ای گرایی به‌عنوان ساختار چندبعدی از نگرش و رفتار معلمان است که عدالت آموزشی را محقق می‌سازد [33].

جدول ۶: مضامین رفتار عادلانه در کلاس در توسعه عدالت آموزشی[یافته‌های پژوهش]

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
رفتار عادلانه در کلاس	ادراک عدالت از سوی دانش‌آموزان	توزیع پاداش مناسب به دانش‌آموزان حقوق دانش‌آموزان در کلاس توجه به تفاوت‌ها فردی دانش‌آموزان توجه عادلانه معلمان به دانش‌آموزان تشویق مناسب دانش‌آموزان مسئولیت دادن به دانش‌آموزان تلاش معلمان برای علم‌آموزی و تعقل دانش‌آموزان شناخت تفاوت‌های دانش‌آموزان از بعد توانایی
	برابری	برخورد و ارتباط یکسان و مساوی با دانش‌آموزان توجه معلم به دانش‌آموزان بازخورد مناسب به دانش‌آموزان تشویق عادلانه دانش‌آموزان عدالت در تخصیص نمرات به دانش‌آموزان

رعایت عدالت در کلاس‌های درس یکی از دغدغه‌های اصلی معلمان و دانش‌آموزان است. این فضاها به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا احساس کنند دیدگاه آن‌ها ارزشمند است، بنابراین معلمان باید با استفاده از تجربیات شخصی آن‌ها ارتباط مستقیم‌تری با آن‌ها ایجاد کنند. معلمان باید پیش از هر چیز، در رفتار خود با دانش‌آموزان دقت نظر بیشتری داشته باشند تا همه آن‌ها با اطمینان و امنیت خاطر، رابطه خوب و صمیمانه‌ای با معلم و مدرسه برقرار کنند. درک اینکه چگونه دانش‌آموزان در کلاس درس قضاوت می‌کنند و چگونه به عدالت یا بی‌عدالتی درک شده خودپاسخ می‌دهند، از مباحث مهم در سند تحول بنیادین است.

بنابراین، یکی از مهم‌ترین موضوعات در جمهوری اسلامی ایران، بحث عدالت آموزشی است و در سند تحول بنیادین هم یکی از راهبردهای اصلی، بسط و گسترش عدالت آموزشی است که این امر موجب ایجاد جامعه متعالی، پویا و توسعه‌یافته می‌شود که دستیابی به عدالت آموزشی نیازمند سازوکارهایی است که بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، در شکل ۱ نشان داده شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی سازوکارهای توسعه عدالت آموزشی مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش

بحث

اهمیت و تأثیرگذاری عدالت آموزشی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در کشور، یکی از مبحث‌های مهم نظام آموزشی است که به‌روزرسانی سیستم آموزشی در حوزه تعلیم و تربیت امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است [34] و با توجه به اهمیت آن در سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش، باید سازوکارهایی برای توسعه عدالت آموزشی تعریف کرد. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، سازوکارهای عدالت آموزشی عبارت‌اند از: توزیع مناسب تجهیزات و منابع؛ شفافیت در عملکرد؛ توانمندسازی معلمان؛ حرفه‌ای گرایی معلمان؛ رفتار عادلانه در کلاس. بنابراین شناسایی سازوکارهای سنجیده و ساختاریافته برای توسعه عدالت آموزشی در جهت اهداف سند تحول بنیادین آموزش پرورش می‌تواند دولت را در جهت تحقق اهداف خود در زمینه آموزش کمک کند. دولت، برای توسعه عدالت آموزشی نیازمند تلاش‌های گسترده‌ای برای توزیع مناسب تجهیزات و منابع از طریق، توزیع مناسب تجهیزات فیزیکی و تخصیص و تجهیزات آموزشی است. در این راستا، سیل سپور، نیز بیان داشتند که امکانات و دسترسی آموزشی موجب بر عدالت آموزشی مؤثر است [21]، عدالت آموزشی و کیفیت آن یکی از نکات مهمی است که باید در جریان توزیع امکانات آموزشی در مناطق مختلف کشور صورت گیرد، به‌طوری‌که تفاوت زیادی بین مناطق حاشیه شهر و کم برخوردار با مناطق برخوردار در این زمینه وجود نداشته باشد. از سوی دیگر، توزیع عادلانه امکانات و تجهیزات آموزشی موجب بهبود عملکرد دانش‌آموزان می‌شود [35] نتایج به دست آمده بد پژوهش حاضر هم‌راستا با پژوهش سیل‌پور [21]، قریشی خوراسگانی و همکاران [22]، کازارس و کالونیا [24]، هم‌راستا می‌باشد، بر این اساس که عدالت آموزشی نیازمند بر تجهیزات فیزیکی است.

از سوی دیگر باید به این امر توجه شود که منابع انسانی باکیفیت و ماهر به‌صورت عادلانه در کشور توزیع شود. با توجه به اهمیت وجود منابع مالی برای آموزش، دولت باید اقدامات مناسبی را در این زمینه در نظر داشته باشد. این عوامل هم‌راستا با نتایج پژوهش کازارس و کالونیا است که نشان دادند که عدالت آموزشی نیازمند توانایی‌های انسانی است [24]. توانمندسازی معلمان اشاره به میزانی دارد که معلمان بتوانند احساسات و رفتار کاری خود را در مدرسه کنترل کنند [36] و فرایندی است که معلمان مهارت‌ها، دانش و ابزارهای لازم را برای بهتر شدن فرایند تدریس و یادگیری خود کسب می‌کنند [37]. نتایج به دست آمده، هم‌راستا با پژوهش چنگ [4]، گایرین و تینوری [23] است که بر توانمندسازی نیروی انسانی در جهت عدالت آموزشی تأکید داشتند.

برای اجرای عدالت باید عملکردها و اطلاعات به‌صورت شفاف تعریف شود، و اقدامات انجام‌شده به‌صورت وضوح اطلاعات و صحت اطلاعات نشان داده شود. شفافیت موجب تصمیم‌گیری‌ها راهبردی شده و اعتماد ذینفعان را به دنبال دارد [38] بااین‌حال، در آموزش‌وپرورش نقش نیروی انسانی مهم است و معلم از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رشد و توسعه کیفی و محتوایی تعلیم و تربیت به شمار می‌آید که توانمندسازی آن‌ها باید مورد توجه آموزش‌وپرورش قرار گیرد، این امر از طریق، ارتقاء انگیزش معلمان، مؤثر بودن و آموزش معلمان صورت می‌گیرد. این امر از طریق ویژگی‌های فردی معلمان، تنوع مهارت و مهارت ارتباطی معلمان برای توسعه عدالت آموزشی صورت می‌گیرد.

معلم رکن اساسی در هر نظام تعلیم و تربیتی است و عهده‌دار نقش کلیدی بوده و اهداف نظام به دست او محقق می‌شوند [39]. بدین ترتیب اهمیت حرفه‌ای گرایی در کار معلمی افزون‌تر است زیرا کار معلمی تربیت انسان‌هاست. در نهایت مهم‌ترین نهاد اثرگذار در تربیت و تأمین نیروی انسانی می‌باشد و معلم به‌عنوان مدرس و مربی می‌تواند نقش حساس و کلیدی در این رابطه داشته باشد تا نیروی انسانی کارآمد و خلاق برای جامعه تربیت نماید، به‌این‌ترتیب زمینه مناسب جهت رشد جامعه در تمامی ابعاد آن فراهم می‌آید و رفتار عادلانه در کلاس داشته باشد. یافته‌های پژوهش حاضر هم‌راستا با پژوهش‌های سیل سپور [21]، چنگ [4] باشد که برابری و انصاف در کلاس از عوامل دستیابی به عدالت آموزشی است.

بر این اساس پیشنهاد می‌شود، با توجه به گستردگی کشور، تجهیزات و منابع به‌صورت مناسب توزیع‌شده تا دستیابی به این امکانات برای همه جامعه هدف میسر شود. از سوی دیگر، عملکرد آموزش در جهت اجرا و توسعه عدالت به‌صورت دوره‌ای مورد ارزیابی قرار بگیرد. در نهایت ازآنجاکه معلمان توانمند به‌عنوان باارزش‌ترین دارایی سازمان تلقی می‌شود، نیازمند ارتقای سطح علمی و عملی برای فراهم ساختن استفاده بهینه از ظرفیت نیروی انسانی است. بااین‌حال، پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی بود که از آن جمله به انعطاف‌پذیر بودن پژوهش‌های کیفی و صرف زمان برای هماهنگی با مصاحبه‌شوندگان بود.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر، سازوکارهای عدالت آموزشی با توجه به اهداف تعیین‌شده در سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش در پنج مضمون توزیع مناسب تجهیزات و منابع، شفافیت در عملکرد، توانمندسازی معلمان، حرفه–ای گرایی معلمان رفتار عادلانه در کلاس تعریف شد. بنابراین برای برخورداری تمام افراد دارای شرایط تحصیل از آموزش و پرورش باکیفیت متناسب بااستعدادها و نیازهای فردی و اجتماعی، نیازمند اجرای ابعاد شناسایی‌شده در پژوهش حاضر است.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان متعهد بودند که در نگارش و اجرای پژوهش تمامی ملاحظات و استانداردهای اخلاقی را رعایت کنند. این مقاله حاصل از رساله دکتری در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز با کد ۸۹۸۲۴۸۳۱۳۸۰۱۳۷۲۹۲۴۰۲۳۱۶۲۸۷۱۳۲۹ با تصویب معاونت پژوهشی این دانشگاه به ثبت رسیده است.

تضاد منافع

نویسندگان این مقاله هیچ‌گونه تضاد منافعی را اعلام نکرده‌اند.

سپاسگزاری

محققین بر خود وظیفه می‌دانند از مدیران در جهت تسهیل فرایند گردآوری داده‌ها و همچنین عزیزانی که در فرایند جمع‌آوری داده‌ها مشارکت داشته کمال تشکر را داشته باشد.

منابع

1. Sammons P. Equity and Educational Effectiveness. International Encyclopedia of Education. 2010; 8 (1): 51-57.
2. Macleod CM. Development of women`s education in Kenya. International NGO journal. 2010; 5 (3): 68-73.
3. Cole M. Education, Equality and Human Rights: Issues of Gender, ‘Race’, Sexuality, Disability and Social Class. Taylor & Francis. 2022.
4. Cheng X. Educational Justice: The Cornerstone of Modern Society. Science Insights Education Frontiers. 2023; 18(1):2755-2757.
5. Mohammadzadeh R, Yadgari F. Identification of factors affecting educational justice in Islamic Azad University. Journal of Research in Educational Systems. 2018; 12 (x): 1259-1276. [Persian]
6. Ansell C. Institutionalism. In The Palgrave Handbook of EU Crises. (pp. 135-152). Palgrave Macmillan, Cham. 2021.
7. Herrero IG, Bravo B, Martín MJM. Educational Practice in Education for Environmental Justice: A Systematic Review of the Literature. Sustainability. 2024; 16 (1): 1-16.
8. Mozaheri Forushani E. Challenges related to the development of educational justice in the education system. The first international conference of new horizons in education in the third millennium, Bushehr. 2023. [Persian]
9. Gholami-Parizad S, Gholami-Parizad E, Ashraf Eivazi A, Ghazanfari Z. Assessing lecture as a teaching method from students' perspective in Ilam UMS. DSME. 2014; 1(1): 18-26. [Persian].
10. Bramwell B. Interventions and policy instruments for sustainable tourism. In global tourism. William F. Theobald. Third edition. Elsevier publication, 2005 406-432.
11. MacKay, M. Understanding and Applying Basic Public Policy Concepts. The Arboretum, University of Guelph, Ontario. 2011.
12. Howlett M. Designing Public Policies: Principles and Instruments. London and New York: Routledge. 2011.
13. Meng X. Education Policy and Social Justice: A Policy Framework Analysis for Improving Educational Opportunities for Marginalized Groups. Journal of Education and Educational Policy Studies. 2024; 1(2), 4-11.
14. Danesh Afroz O. A comparative study of educational policy in the field of educational justice in the two countries of Iran and India. Quarterly Journal of Comparative Studies of Teacher Education. 2023; 2(1): 85-111.
15. Bureau of research and production policies. An image of educational justice in the mirror of upstream documents and the performance of its indicators in Iran. 2017; Pp 4-5.
16. Najafi Z. The impact of information technology on equal educational opportunities in Mazandaran province. Master's thesis. Educational sciences. University of Sari.; 2013. [Persian].
17. Kohchal M, Rast Bala M, Darzadeh M, Balochi H. A bright future with the realization of educational justice. The second international conference of sociology, social sciences and education with the approach of looking to the future, Bushehr; 2024.
18. Rusli NA. International Perspectives on Inclusive Education In the Light of Educational Justice. Central European Journal of Educational Research, 2024; 6 (1):81-84.
19. Yamani N, Shaterjalali M, Eghbali. B. Educational justice from the perspective of postgraduate students in a medical school in Iran: qualitative study. Reserch and Development in medical Education(RDME). 2017; 6(1): 23-28.
20. Hafiz M. Policy implementation models: the case of library and documentation services in Pakistan, 1998-2008". New Library World. 2011; 102(3), 87–92.
21. Silspor Z. the study of new solutions to achieve educational justice in the classroom environment. The first international conference

on education with the approach of smart schools, creative teachers and thinking students in the horizon, Bushehr. 2024. [In Persian].
22. Ghoraishi Khorasgani MS, Nazarzadeh Zare M, Bahram B. Investigating the Situation of Educational Equity in the Public Schools in Tehran. Journal of School Administration. 2021; 9 (1): 262-288. [Persian].
23. Gairín J, Tintoré M. Educational leaders as promoters of social justice in Spanish schools]. International Catholic Journal of Education. 2022; 8 (X): 113-131.
24. Cazarez M. Carolina D. Understanding and Promoting Social Justice in Education. Implications for Educational Policies in Emergency Contexts. RMIE. 2022; 27(94): 829-853.
25. Eslami Harandi F, karimi F, Nadi MA. Identifying the Components of Educational Justice in Iran's Education., Journal of Research in Educational Systems. 2020; 13(47): 55-77.
26. Lindstedt C, Naurin D. Transparency is not enough: Making Transparency Effective in Reducing Corruption. International Political Science Review. 2010; 31(3): 301-322.
27. Hesan R, Seddighi A H. Information transparency in research funding organizations: a case study of the Supreme Council of Ataf and the Iran National Science Foundation. Iranian Research Institute for Information Science and Technology. 2024; 39(4), 1203-1224.
28. Shamsadini zahra Sh, Andishmand V, zeinaddini Z, Mitra K. Investigating the Factor Structure and Validity of Teacher Empowerment Scale. Journal of Instruction and Evaluation. 2023; 16(63): 127-148.
29. Kratumnok P, jariyawattana Ph. Empowering Teachers' Learning to Strengthen Students' Teamwork Skills. World Journal of Education. 2024; 14(2):1-11.
30. Khakwani S, Khalid Sh, Malik, MA. Teacher's Professionalism: Expiring the Public-School Teachers Professionalism. Pakistan Journal of Social Research. 2022; 04(03):910-915.
31. Gholizadeh A, Keshtiaray N, Sohrabi Renani M. The Role of Applying Principals' Cultural Diversity Management Skills in Promoting Students' Social Participation. Journal of Iranian Cultural Research. 2012; 4(4); 159-184
32. Köse SD. Evaluation of Emotional Intelligence and Communication Skills of Health Care Manager Candidates: A Structural Equation Mod-eling. Int J Business Soc Sci. 2013; 4(13):115-23.
33. Ghanbari S, Ahmadi M, Abdolmaleki J, Heidari Soorshejani N, ÓAmani M. The Role of Teachers' Professionalism on School Effectiveness. The Journal of Teacher Professional Development. 2018; 3(2): 1-18.
34. Kaki M, Sadr A, Monfared SMA. The effect of educational justice on academic performance, satisfaction with education and academic progress of male students of the second period of secondary schools in Abdanan city in the academic year of 2022-2023. Quarterly Journal of Research in Social Studies Education, 2023; 4(3): 31-50.
35. Wikantiyoso R, Suhartono T, Tutuko P, Sulaksono G. Mobility patterns consideration of educational facilities distribution model formulation in Southeast Malang Regional development plan. Journal Teknik Arsitektur. 2024; 7(3):389-400.
36. Buksnyte-Marmiene L, Brandisauskiene, A, Cesnaviciene J. The Relationship between Organizational Factors and Teachers' Psychological Empowerment: Evidence from Lithuania's Low SES Schools. Social Sciences. 2022; 11(11): 523-535.
37. Praipruek Th, Phrakhrudhammapissamai I, Suksen A. Empowering Teachers' Learning to Enhance Students' Accountability Skills. World Journal of Education. 2024; 14(3):54- 68.
38. Alwreikat A, Almasarwah A K. AI's Influence on Corporate Transparency and Financial Performance: A New Era. International Journal of Behavioral Accounting and Finance. 2024; 5(2): 1-12.
39. Asadzadeh Sanji S. The role of lesson study on critical thinking and professional development of teachers. Journal of contemporary research in science and research, 2022; 4(40): 1-7.